

Türkçe ve Farsça Ders Kitaplarının Karşılaştırılması: 7. Sınıf Örneği

Tuğçe POLAT SALLABAŞ¹

Özet

Eğitim ve öğretim sürecinde öğretmen ve öğrencilerin kullandığı temel materyallerden olan ders kitaplarının süreç içerisindeki önemi büyüktür. Ana dili eğitiminde de temel araçlar arasında yer almaktadır. Ana dili eğitimi, bireyin dil becerilerini geliştirmesi, kültürel kimliğini oluşturması ve iletişim becerilerini güçlendirmesi açısından hayati bir rol oynar. Ana dili eğitiminde kullanılan ders kitapları, bu sürecin temel taşlarından biridir. Bu araştırma Türkiye ve İran'da ana dili eğitiminde kullanılan ders kitaplarını çeşitli açılardan karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda 2023-2024 eğitim öğretim yıllarında resmi olarak Türkiye'deki ortaokullarda kullanılan ortaöğretim Türkçe 7. sınıf ders kitabı ile İran'daki Farsça ortaöğretim 7. sınıf ders kitabı incelenmiştir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda 7. sınıf Türkçe ders kitabında 7. sınıf Farsça ders kitabına göre daha fazla metne yer verildiği, Türkçe ders kitabında en sık yer verilen metin türü şiirken Farsça ders kitabında bu türün hikâye olduğu; ayrıca 7. sınıf Türkçe ders kitabında tiyatro, roman, blog türünde metinlere rastlanırken, Farsça ders kitabında bu türlere yer verilmediği ve her iki ders kitabında da 6 metnin halk edebiyatı ürünü bağlamında değerlendirilebileceği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Ders Kitabı
Ana dili
Türkçe
Farsça
Halk Edebiyatı

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 16.01.2024

Kabul Tarihi: 25.02.2024

Elektronik Yayım Tarihi: 28.06.2024

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1421072

¹ Öğrt., Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul, polattugce64@gmail.com, ORCID: 0000-0003- 0359-7351

A Comparative Analysis of Turkish and Persian Textbooks: 7th Grade Example

Abstract

Textbooks, as fundamental materials utilized by teachers and students in the education process, play a significant role throughout the instructional journey. They are crucial tools in mother tongue education, contributing to the development of language skills, the formation of cultural identity, and the enhancement of communication skills. Among these materials, textbooks hold a central position in the educational process. This research aims to compare the textbooks used in mother tongue education in Turkey and Iran from various perspectives. Within this scope, the 7th-grade Turkish language textbook officially used in middle schools in Turkey during the 2023-2024 academic year is examined alongside the 7th-grade Persian language textbook used in Iran. The research employs the qualitative research method of document analysis. As a result of the research, it has been observed that the 7th-grade Turkish language textbook contains more texts compared to the 7th-grade Persian language textbook. The most frequently featured text type in the Turkish language textbook is poetry, while in the Persian language textbook, it is stories. Additionally, in the 7th-grade Turkish language textbook, texts of the genres of drama, novel, and blog are encountered, whereas these genres are not present in the Persian language textbook. It has been determined that in both textbooks, six texts can be evaluated within the context of folk literature products.

Keywords

Textbook
Mother tongue
Turkish
Persian
Folk Literature

About Article

Sending Date: 16.01.2024
Acceptance Date: 25.02.2024
Electronic Issue Date: 28.06.2024

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1421072

GİRİŞ

Ana dili öğretiminin temel hedefleri arasında, bireylere doğru, açık ve etkili bir iletişimi gerçekleştirebilmeleri için gerekli dil becerilerini kazandırmak; düşünce güçlerini geliştirmek ve toplumsallaşma süreçlerine olumlu katkıda bulunmak yer almaktadır (Sever, 2004). Bu hedeflere ulaşabilmek için, ana dili öğretimi bireylere dil bilgisi, kelime dağarcığı ve iletişim becerileri konularında sağlam temeller oluşturmayı amaçlar. Dilin doğru ve etkili kullanımını öğretmek, öğrencilere düşüncelerini açıkça ifade etme, başkalarının görüşlerini anlama ve mantıklı bir şekilde argüman oluşturma becerilerini kazandırmayı içerir. Ana dili eğitimi, bireyin dil becerilerini geliştirmesi, kültürel kimliğini şekillendirmesi ve düşünsel yeteneklerini genişletmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu eğitim sürecinde, öğrencinin dil bilgisi, yazma, okuma ve iletişim becerilerini güçlendirmek amacıyla çeşitli araç ve gereçler kullanılmaktadır. Eğitim-öğretim sürecinde en temel olarak kullanılan araç gereçlerin başında ders kitapları gelmektedir. Ders kitapları, öğrencinin yaş ve bilgi seviyesine uygun bilişsel ve duyuşsal becerilere odaklanan, öğretim programlarının temel prensiplerine dayalı olarak hazırlanan zengin metinleri içeren basılı eğitim ve öğretim materyalleridir. Bu materyaller, özellikle Türkçe derslerinde öğrencilere temel dil becerilerini kazandırmak amacıyla özenle tasarlanmıştır. İçerdikleri bilgiler aracılığıyla öğrencilere

yönlendirici bir rol üstlenen ders kitapları, öğrenme sürecine katkıda bulunarak öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine olanak tanır (Çiftçi, Çeçen ve Melanlıoğlu, 2007).

Ana dili eğitiminde ders kitaplarının rolü, dilin karmaşıklığını anlama, dil bilimsel yapıları öğrenme ve dilin sosyal bağlamını kavrama açısından hayati önem taşır. Ders kitapları, dilin evrensel özelliklerini öğrencilere sunmanın yanı sıra, dilin toplumsal ve kültürel bir araç olduğunu vurgulamaktadır. Dilin, bir topluluk içinde nasıl şekillendiğini, kültürle nasıl etkileşimde bulunduğunu ve bireyin düşünce dünyasını nasıl biçimlendirdiğini anlamak, dilin etkili bir şekilde kullanılmasının temelini oluşturur. Dolayısıyla, ders kitapları bir dilin kullanılması ve anlatılması, öğrencilere dilin derinliklerine inme ve dilin gücünü anlama konusunda sağlam bir temel oluşturmaktadır. Ders kitapları, öğretmenler ve öğrenciler için öğretim sürecine önemli katkılarda bulunan araçlar olarak değerlendirilmektedir. Bir ders kitabının seçimi, öğrenme sürecini kolaylaştırma, çalışma faaliyetlerini yönlendirme ve öğrenilen konuları gözden geçirme gibi çeşitli fonksiyonları yerine getirmektedir. Ayrıca öğretim programlarının hedef kitlelere ulaşması ve istedik sonuçların oluşması için de ders kitaplarının önemi ortaya çıkmaktadır (Yalınkılıç, 2020). Kitaplar, öğrenci ve öğretmenlere anlatılan konuları istedikleri zaman ve tempoda tekrar etme imkânı sunarak öğrenme sürecine esneklik katmaktadır. Bu nedenle, hazırlanan veya hazırlanacak olan ders kitaplarının kalitesi büyük bir öneme sahiptir, çünkü bu kalite, öğretim sürecinin etkili bir şekilde yönetilmesine katkı sağlamaktadır (Küçükahmet, 2011'den akt: Akyol ve Kuralbayeva, 2021). Ders kitaplarında hedeflenen kazanımlara ulaşmada en büyük yardımcı kitaplarda yer alan metinlerdir. Arapça kökenli bir kelime olan metin; bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü; basılı veya el yazması parça olarak Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'te yer almaktadır. Eğitim ve öğretimin hedeflerinin gerçekleşmesinde önemli rol oynayan bu kaynak öğrencilerin dil ve iletişim becerilerine de katkıda bulunan metinler yazınsal eserlerin içerik, yapı ve kendine has özelliklerine göre gruplandırılmaktadır. Bu gruplandırma metin türleri olarak literatürde yer alır. Türkçe ders kitapları içerisindeki bilgi verici ve yazınsal nitelikli metinler aracılığıyla temel dil becerilerinin yanında Türkçe dersi öğretim programında yer alan öğrencilerin edinmesi gereken temel becerileri gerçekleştirmek amaçlanır (Yalınkılıç, 2020). Metin tanımından hareketle, edebî yönüne de dikkat edilirse; öğrenciye sunulacak olan edebiyatın her türünden metinlerin her biri, öğrencide farklı bir kazanım oluşturacaktır (Okur, 2020). Metin türleri çeşitli açılardan sınıflandırılabilir da dil öğretimi açısından incelendiğinde bilgi verici metinler, hikâye edici metinler ve şiir olarak ele almak mümkündür. Bilgi verici metinlerde amaç öğretilmek isteneni öğrenciye doğrudan aktarmaktır. Bilgi aktarımını amaçlayan metinler, bilgi sunma amacıyla kullanılmaktadır. Bu tür metinlerde yer alan bilgiler, kişiden kişiye değişmezlik göstermekte olup, sözcüklerin ve cümlelerin anlam özellikleri gerçekçi temellere dayanmaktadır. Bu metinlerin ifade biçimi, açık, anlaşılır, sadelik ilkesine uygun ve kısa cümlelerle şekillendirilmektedir (Şafak, 2019). Köşe yazıları, makaleler, röportajlar, mektuplar ve eleştiriler bilgi verici metinler olarak sınıflandırılmaktadır. Hikâye edici metinler bir olay etrafında şekillenen metinlerdir. Okurda estetik haz ve merak uyandıran bu türler serim düğüm ve çözüm bölümlerinden ve şahıs, mekân, zaman, anlatıcı unsurlarından meydana gelmektedir. Roman, destan, hikâye, masal türleri hikâye edici metinler arasındadır. İçerisinde duygu, olay ya da fikir bulundurabilen şiir ise “zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi, manzume, nazım, koşuk” olarak Türk Dil Kurumu sözlüğünde yer almaktadır. Türkçe öğretim programında hedeflenen

kazanımlar metinler aracılığıyla öğrenciye aktarılmaktadır. Aynı zamanda programda ders kitabında işlenecek metin türleriyle ilgili dağılımlar da yer almaktadır. 2019 Türkçe Öğretim Programında ders kitaplarında kullanılacak bilgilendirici metin türleri anı biyografiler, otobiyografiler, blog, dilekçe, efemera ve broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler) e-posta, günlük, haber metni, reklam, kartpostal, kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.) gezi yazısı, makale / fıkra / söyleşi / deneme, mektup özlü sözler (atasözü, deyim, duvar yazıları, döviz vb.) özlü sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.) ve sosyal medya mesajları olarak yer almaktadır. Ders kitaplarında kullanılacak hikâye edici metin türleri ise çizgi roman, fabl, hikâye, karikatür, masal, efsane, destan, mizahi fıkra, roman, tiyatro olarak belirtilmektedir. Şiir ise mâni, ninni, şarkı, türkü, tekerleme, sayısmaca ve bilmece olarak yer almaktadır. 2019 Türkçe öğretim programında ders kitaplarına alınacak metinlerin nitelikleri ayrıntılı olarak ifade edilmiştir. Bu nitelikler şunlardır:

1. Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir.
2. Seçilen metinler ikincil aktarımlar yerine yazarın eserinden alınmalıdır.
3. Ders kitaplarında "Bu kitap için yazılmıştır." ifadesini içeren metinler kullanılmamalıdır. Yalnızca 1.sınıf ders kitaplarında ders kitabının yazarı/yazarları tarafından yazılan en fazla iki metne yer verilebilir.
4. Aynı yayınevine ait kitaplarda bir sınıf düzeyi için seçilen metin, başka bir sınıf düzeyinde kullanılmamalıdır.
5. Öğrencilerin duygu ve düşünce dünyasını zenginleştirmek amacıyla aynı yazar ve/veya şairlerden (serbest okuma metinleri hariç, ders kitabı yazarı/yazarları tarafından yazılan metinler dâhil) en fazla iki metin seçilmelidir.
6. Dünya edebiyatından seçilen metinler, doğru ve nitelikli çevirilerden alınmalıdır.
7. Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir.
8. Tamamı ders kitabına alınamayacak uzunluktaki roman, hikâye, tiyatro, destan gibi türlerdeki eserlerden yapılan alıntılarda eserdeki bağlamın yakalanabilmesi için metnin başında eserin seçilen bölümüne kadar olan kısmın kısa özeti verilmelidir. Seçilen metnin eserin hangi bölümünden alındığına dair kısa bir açıklama yapılmalıdır.
9. Metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır.
10. Yazarın söyleyişinden ya da Türkçenin dönemsel söyleyiş özelliklerinden kaynaklı yazım farklılıkları hata olarak nitelendirilip düzeltilmez. Metin içerisinde yer alan dönemsel farklılıklara (yazım ve noktalama) yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmelidir. Ayrıca bu hususlardan öğretim amaçlı olarak yararlanılabilir.
11. Ders kitabında gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog), sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde ders kitabının yazarı/yazarları tarafından üretilen metinler de kullanılabilir. Bu türler 3 ve 5. maddelerdeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.
12. Metinlerde tema ve kazanımlara uygun olarak metnin bütünlüğü ve tutarlılığı korunmak kaydıyla bazı bölümler çıkarılarak kısaltmaya gidilebilir. Çıkarılan bölümler parantez içinde üç nokta ile gösterilmelidir.
13. Çeşitli metinler içinde yer alan kimi bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.
14. Yazar ve şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılmalıdır (MEB, 2019).

Programda belirtilen bu türlerin hangi sınıf düzeyinde yer alacağı da programda tablo ile gösterilmektedir.

Tablo 1. Metin Türleri

TÜRLER	1	2	3	4	5	6	7	8
BİLGİLENDİRİCİ METİNLER								
Anı		+	+	+	+	+	+	+
Biyografiler, Otobiyografiler							+	+
Blog						+	+	+
Dilekçe					+		+	+
Efemera ve Broşür (liste, diyagram, tablo, grafik, kroki, harita, afiş vb. karma içerikli metinler)		+	+	+	+	+	+	+
e-posta			+	+	+	+	+	+
Günlük		+	+	+			+	+
Haber Metni, Reklam		+	+	+	+	+	+	+
Kartpostal		+	+	+				
Kılavuzlar (kullanım kılavuzları, tarifname, talimatnameler vb.)		+	+	+	+	+	+	+
Gezi Yazısı						+	+	+
Makale / Fıkra / Söyleşi /Deneme					+	+	+	+
Mektup					+	+	+	+
Özlü Sözler (atasözü, deyim, duvar yazıları, döviz vb.)	+	+	+	+				
Özlü Sözler (vecize, atasözü, deyim, aforizma, duvar yazıları, motto, döviz vb.)					+	+	+	+
Sosyal Medya Mesajları				+	+	+	+	+
HİKÂYE EDİCİ METİNLER								
Çizgi Roman	+	+	+	+	+	+	+	+
Fabl	+	+	+	+	+	+	+	+
Hikâye	+	+	+	+	+	+	+	+
Karikatür	+	+	+	+	+	+	+	+
Masal / Efsane / Destan	+	+	+	+	+	+	+	+
Mizahi Fıkra	+	+	+	+	+	+	+	+
Roman				+	+	+	+	+
Tiyatro	+	+	+	+	+	+	+	+
ŞİİR								
Mani / Ninni	+	+	+	+				
Şarkı / Türkü	+	+	+	+	+	+	+	+
Şiir	+	+	+	+	+	+	+	+
Tekerleme / Sayısmaca / Bilmecce	+	+	+	+				

İran'da eğitim sistemi okul öncesi eğitim, ilkökul, alt ortaöğretim, lise ve yükseköğretimden oluşmaktadır. 6 yıl zorunlu ilköğretim ve 3 yıl süren alt ortaöğretim zorunludur. Alt ortaöğretimde 7. ve 9. sınıf öğrencileri eğitim almakta ve bu kademedeki öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir üst seviyeye hazır hale gelmektedirler. (Arslan, 2018). Türkiye ve İran, Orta Doğu'nun iki önemli ülkesi olarak coğrafi, tarihi, kültürel, siyasi ve dini açılarından birbirlerine oldukça yakın konumdadır. Bu yakınlığın eğitim ve eğitim sistemlerine yansıyan bir boyutu bulunmaktadır. Genel anlamda, İran ve Türkiye'nin eğitim sistemlerine yapılan genel bir gözlemde, eğitim faaliyetlerinde

benzerliklerin ve farklılıkların mevcut olduğu açıkça görülmektedir. Bu durum, iki ülkenin birçok ortak özelliğe sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Genellikle, coğrafi, kültürel, dini ve sosyal özelliklerle ilişkilendirilen benzerliklerin olduğu, farklılıkların ise iki ülkenin siyasal rejimlerinden kaynaklandığı gözlemlenmektedir (Özlük, 2017). Türkiye ve İran'ın siyasal ve sosyal yapıları, eğitim sistemlerini ve ders kitaplarını etkileyen önemli faktörler arasındadır. Her iki ülkenin siyasal rejimleri, eğitim politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasında belirleyici rol oynamaktadır. Örneğin, Türkiye'nin laik ve demokratik yapısı, eğitimde çeşitliliği ve özgürlüğü teşvik etme eğilimindedir. Ancak ülkedeki siyasal ve sosyal değişimler, eğitim sistemine ve ders kitaplarının içeriğine yansımaktadır. İran'da ise dini liderlik altındaki siyasal yapı, eğitim sistemini dini değerlere dayalı olarak şekillendirmekte ve ders kitaplarının içeriğini etkilemektedir. Bu nedenle, Türkiye ve İran'daki eğitim materyallerinin karşılaştırılması, sadece pedagojik açıdan değil, aynı zamanda her iki ülkenin siyasal ve sosyal yapısının eğitim üzerindeki etkilerini anlamak için de önemlidir. Bu bağlamda, Türkiye ve İran'daki ders kitaplarının incelenmesi, her iki ülkenin eğitim sistemlerini anlamak ve daha geniş bir siyasal-sosyal bağlamda değerlendirmek için bir kaynak sunmaktadır. İran eğitim sisteminin ortaöğretim kademesinde "Fars dili ve edebiyatıyla ilişki içinde olma, dil becerilerini kullanabilir ve basit edebi metinlerden yararlanma, toplumunu ve yaptıkları işleri belli düzeyde tanıma ve toplumda yaşamak için gerekli becerilere sahip olma, Kur'an'ı, hadisleri, duaları ve Fars edebiyatını daha iyi anlamak için belli düzeyde Arapçaya aşinalığa sahip olma, bilime yatkınlık ve mantıklı bir yapıya, eleştirel ve yaratıcı bir düşünceye sahip olma, İslam'a ve İran'a ait bazı sanat eserlerini bilme, edebi ve kültürel eserleri okumaya meraklı olma, insanın gelişimi üzerindeki etkilerinin bilincinde olarak kültür ve sanat eserlerini araştırma" gibi özel amaçlar bulunmaktadır (Özlük, 2017). İran'da derslerin tasarlanması ve planlanmasında "Ders Kitabı Planlama ve Derleme Ofisi" sorumludur. İran ders kitaplarının hazırlanması için alan uzmanları, program geliştirme uzmanları, psikologlar ve İslam Eğitim Bilimleri uzmanlarından oluşmuş program geliştirme şurası bir araya gelmektedir. İran ve Türkiye gibi merkezi eğitim sistemine sahip olan ülkelerde içerik, genellikle ders kitapları yardımı ile sunulduğu için ders kitapları eğitim için asıl kaynak olarak görülmektedir (Dadar, 2010'dan akt. Shahinpoor ve Alban 2021). Bu noktada hedeflenen amaçlar için ders kitapları ve kitaplardaki metinler hem İran hem de Türkiye'deki eğitim öğretim sürecinde önem arz etmektedir. Pingel'in (2004'ten akt. Yalınkılıç, 2020) aktarımına göre ders kitapları bilgi vermenin ötesinde toplumun siyasal ve toplumsal normlarını da hafızalara kazımayı amaçlayan, toplumun kurallarını ve birlikte yaşamının kurallarını belirleyen yönleri de vardır. Özellikle halk edebiyatı ürünleri bir toplumun kültürel öğelerini aktarmada önemli bir rolü vardır. Halk edebiyatı ürünleri, içerdikleri derin mesajlarla hem ulusal hem de evrensel düzeyde millî kültürel değerlerin aktarılmasında önemli bir kaynak olarak işlev görmektedir. Bu edebi ürünler, bir toplumun tarihini, değerlerini, geleneklerini ve yaşam biçimini yansıtarak, kültürel kimliğin korunmasına ve iletilmesine katkı sağlar. Hem dilin zenginliğini yansıtan hem de içerdikleri semboller aracılığıyla kültürün derinliklerine ulaşan halk edebiyatı ürünleri, bir milletin duygularını, düşünce yapısını ve toplumsal normlarını anlamak açısından önemli bir araçtır. Bu tür eserler, sadece ulusal sınırlar içinde değil, aynı zamanda farklı kültürleri anlama ve bir araya getirme konusunda evrensel bir anlayış sunar. Halk edebiyatı, insanlık tarihinde ortak duyguları ve deneyimleri paylaşma potansiyeli taşıdığı için kültürler arası iletişimi güçlendirir. Bu bağlamda, halk edebiyatı ürünleri, kültürel çeşitliliği koruma ve zenginleştirme potansiyeline sahiptir, aynı zamanda

toplulukları birbirine yaklaştırarak ortak bir insanlık mirasını vurgular. William Bascom, "Folklorun Dört İşlevi" adlı makalesinde folklorun sahip olduğu işlevleri şu şekilde sıralar:

1. Hoş Vakit Geçirme, Eğlenme ve Eğlendirme İşlevi,
2. Değerlere, Toplum Kurallarına ve Törelere Destek Verme İşlevi,
3. Eğitim veya Kültürün Gelecek Kuşaklara Aktarılacak Eğitilmesi İşlevi,
4. Kişisel ve Toplumsal Baskılardan Kaçıp Kurtulma İşlevi (Başgöz, 1986'dan akt. Bars, 2017).

Halk edebiyatı, âşık edebiyatı ürünleri, eski Türk destanları, mitoloji, efsaneler, masallar, fıkralar, bilmeceler, türküler gibi belirli bir edebi değeri ve formatı olan ferdi veya anonim, geleneksel olarak sözlü veya yazılı olarak aktarılan ürünleri içeren bir disiplindir. Bu alanda yapılan çalışmalar, metot ve yöntemlere dayalı olarak bu ürünleri derleme, sınıflandırma, inceleme ve sonuçlar çıkarma amacını taşır (Aslan, 2021). Halk edebiyatı ürünleri hem yazılı hem de sözlü biçimlerde ortaya çıkar. Destanlar, Dede Korkut hikâyeleri, âşık tarzı halk hikâyeleri, fıkralar gibi anlatı türleri, başlangıçta sözlü olarak oluşup zamanla nesilden nesile aktarıldıktan sonra yazıya geçirilmiştir. Bu bağlamda, halk edebiyatı ürünlerinin yazılı olanları dahi ilk oluşum, yaşam biçimi ve aktarım sürecinde sözlü gelenekten beslenmiştir. Bu sebeple, halk kültürü ürünlerinin temel özelliği genellikle sözlü geleneğe dayalı olmalarıdır. Halk edebiyatı kaynağını geleneklerden, halkın kültüründen alan, İslamiyet öncesi sözlü edebiyatın uzantısıdır. Halkın duygu ve düşüncelerini, yaşama ve dünyaya bakışını yansıtır. Dil, biçim, konular, duyarlıklar bakımından halk kültürüne sıkı sıkıya bağlıdır. Halk edebiyatının dünya genelindeki karşılığına baktığımızda, benzer temel unsurların birçok kültürde mevcut olduğunu görmekteyiz. Dünyanın farklı bölgelerindeki halk edebiyatı ürünleri, yerel mitoloji, efsaneler, masallar ve türküler gibi unsurları içererek o toplumun kültürel zenginliğini yansıtmaktadır. Örneğin, Latin Amerika'nın folklorik hikâyeleri, Afrika'nın geleneksel masalları veya Asya'nın efsanevi destanları, halk kültürünün birer yansımasıdır. Ayrıca, halk edebiyatının dünya genelindeki benzerlikleri, sözlü geleneğin önemini vurgular. Halk edebiyatı ürünleri, genellikle sözlü olarak oluşturulup zamanla yazıya geçirilmiştir. Bu süreç, halk edebiyatının evrenselliğini ve insanların iletişimini güçlendiren sözlü gelenekle olan bağını gösterir. Bu bağlamda, dünyadaki halk edebiyatı ürünleri, ortak bir sözlü mirası paylaşan farklı kültürler arasında bir bağ kurmaktadır. Halk edebiyatı, özünde bir ulusun yaşam tarzını, inançlarını, duygularını ve kültürel karakterini yansıtan, çoğunlukla sözlü bir edebiyat türüdür. Halk edebiyatının edebi türleri, genellikle sözlü kültür ortamında doğaçlama olarak oluşturulur ve kişiden kişiye, kuşaktan kuşağa sözlü iletişim yoluyla yayılarak varlığını sürdürür. Halk edebiyatının mitler, epik destanlar, masallar, efsaneler, fıkralar, halk hikâyeleri, atasözleri ve deyimler, tekerlemeler, alkışlar-kargışlar, türküler, ninniler, mâniler ve diğer geleneksel şiir türlerinden türetilmiş eserleri, bir ulusun kültürel kimliğinin ve mirasının oluşumunu ve gelişimini anlamak için bir araç olarak kullanabiliriz. Ayrıca, bu tür eserler, ulusal kültürdeki özel duyuş ve düşünüş biçimlerini taşıyan çok eski çağlardan beri var olan bir oluşum sürecine dayanmaktadır. Bu eserler, modern kültür ve edebiyat formlarına, örneğin roman, öykü, heykel, dans, tiyatro, müzik, çizgi film ve sinema filmi gibi, yeni ve çağdaş yöntemlerle adapte edilerek kaynaklık etmiştir (Çobanoğlu, 2018). Araştırmada karşılaştırmalı olarak incelenen Farsça ders kitabında yer alan halk edebiyatı ürünleri araştırmanın diğer boyutunu oluşturmaktadır. İran, zengin bir kültürel geçmişe sahip olan ve bu geçmişi birçok edebi eserle taçlandıran bir ülkedir. Farsça halk edebiyatı, İran'ın derin kültürel dokusunu yansıtan ve nesilden nesile aktarılan önemli bir mirası temsil etmektedir.

Farsça, İran'da konuşulan resmî dil olup, halk edebiyatı da bu dilde zenginleşmiştir. İran'ın farklı bölgelerinden ve topluluklardan gelen halk edebiyatı ürünleri, genellikle sözlü geleneğe dayanır ve nesilden nesile aktarılmaktadır. Şiir, hikâye, masal ve atasözleri gibi çeşitli edebi türler, İranlı yazarlar ve şairler tarafından oluşturulan eserlerde kendine özgü bir şekilde işlenmektedir. Farsça halk edebiyatı, genellikle İslam kültürü, mitoloji, geleneksel değerler ve tarihle derin bir ilişki içermektedir. İran'ın zengin kültürel geçmişi, halk edebiyatına derinlik ve çeşitlilik katmaktadır. Bu eserler, sadece dilin zengin kullanımını değil, aynı zamanda İran toplumunun yaşam tarzını, inançlarını ve tarihini de okuyucuya sunmaktadır. Yapılan bu araştırmada Türkiye'de ana dili öğretiminde kullanılan 7. sınıf Türkçe ders kitabında ve İran'da ana dili öğretiminde kullanılan Farsça 7. sınıf ders kitabında yer alan halk edebiyatı ürünlerine yönelik bir karşılaştırma yapmak amaçlanmaktadır. Ders kitaplarında yer alan metinler analiz edilerek hangi tür metinlere yer verildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda her iki ders kitabı incelenerek elde edilen veriler bulgulara dönüştürülüp yorumlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkiye ve İran ortaokul 7. sınıf ana dili eğitiminde kullanılan ders kitaplarında kullanılan metin türlerinin dağılımı nasıldır?
2. Türkiye ve İran ortaokul 7. sınıf ana dili eğitiminde kullanılan ders kitaplarında kullanılan halk edebiyatı ürünleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Türkiye'de ana dili öğretiminde kullanılan 7. sınıf Türkçe ders kitabı ile İran'da ana dili öğretiminde kullanılan Farsça 7. sınıf ders kitabını karşılaştırmayı amaçlayan bu araştırma nitel yöntemle desenlenmiştir. Araştırmada verileri elde etmek için doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırma kapsamında incelenen olgular ile ilgili bilgi içeren yazılı dokümanların analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Eğitim alanında doküman incelemesi yönteminin kullanıldığı araştırmalarda ders kitapları önemli bir veri kaynağı oluşturmaktadır. Bu araştırmanın da veri kaynağını ders kitapları oluşturmaktadır.

Araştırma Nesneleri

Araştırmanın inceleme nesnelelerini 2023-2024 eğitim-öğretim yılında kullanılan Türkçe 7. sınıf ders kitabı ve Farsça 7. sınıf ders kitabı oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın inceleme nesneleri olan ders kitaplarına ulaşıp veri olarak kullanılması uygun görülen metinler taranmıştır. Farsça ders kitabında yer alan metinler çeviri yöntemiyle Türkçeye çevrilmiştir. Çalışmanın bu kısmında bazı sınırlılıkların olduğu söylenebilir. Ders kitabı Farsça olduğu için doğrudan Türkçeye çevrilemeyen kısımlar olmuştur. Burada ise çevrilen bölümlerden hareketle ilgili metin literatür taranarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Verilerin analizinde ders kitaplarında kullanılan metinler kategorisel analiz ile analiz edilmiştir. Her iki ders kitabı için halk edebiyatı ile ilgili olan ürünler sayısal bakımdan incelenmiştir. Elde edilen veriler tablolar ile sunulmuştur.

BULGULAR

7. sınıf Türkçe ders kitabı; Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Doğa ve Evren, Vatandaşlık, Sağlık ve Spor, Sanat, Bilim ve Teknoloji olmak üzere 8 temadan oluşmaktadır. Her temada 1 dinleme, 1 serbest okuma metni olmak üzere 5 metin bulunmaktadır. Ders kitabında toplam 40 metin yer almaktadır.

Tablo 2. 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri

		METİNLER	TÜRLERİ
1.TEMA	ERDEMLER	Kara Toprak	Şiir
		Dost Acı Söylemeli	Söyleşi
		Eskici	Hikâye
		Cahit Sıtkı'nın Mektubu (Dinleme Metni)	Mektup
		Uçun Kuşlar (Serbest Okuma)	Şiir
2.TEMA	MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ	Anadolu'da Kilim Demek	Deneme
		Gelir Nevruz Bayramı	Şiir
		Arıları Sulama Vakfı	Hikâye
		Yaşar Doğu (Dinleme Metni)	Biyografi
		Bayrak ve Cumhuriyet (Serbest Okuma)	Şiir
3.TEMA	MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK	Hürriyet Güneşi: 15 Temmuz Demokrasi Zaferi	Deneme
		Babam, Mustafa Kemal'i Kendi Evladı Gibi Severdi	Anı
		Ben Mustafa Kemal'im	Şiir
		Süngülerin Parıltısında Gelincikler Açar (Dinleme Metni)	Şiir
		Atatürk Dumlupınar'da (Serbest Okuma)	Anı
4.TEMA	DOĞA VE EVREN	Van Gölü'nün Şafağı	Hikâye
		Özür	Şiir
		Bir Kelaynak Anlatıyor	Fabl
		Kışla İlkyaz (Dinleme Metni)	Masal
		Kırın Tepesindeki Ağaca Övgü (Serbest Okuma)	Şiir
5.TEMA	VATANDAŞLIK	Galata Köprüsü	Şiir
		Vatandaşlık Görevleri	Makale
		Kefil	Masal
		Özlem Yokuşları (Dinleme Metni)	Roman
		Selim (Serbest Okuma)	Anı
6.TEMA	SAĞLIK VE SPOR	Jimnastik Dersinde	Roman
		Sağlık	Şiir
		Görüşme	Hikâye
		Yerli Besinlerimiz (Dinleme Metni)	Şiir
		Acemi Güreşçi (Serbest Okuma)	Tiyatro

7.TEMA	SANAT	Tiyatrolar	Şiir
		En İyi Arkadaş	Tiyatro
		Çeşmibülbülün Esrarı	Deneme
		Unutursun Mihriban'ım (Dinleme Metni)	Şiir
		Sahnede Canlanan Oyuncak: Kukla (Serbest Okuma)	Söyleşi
8.TEMA	BİLİM VE TEKNOLOJİ	İletişim Araçları	Makale
		Martı Jonathan Livingston	Roman
		Teknolojinin Yarattığı Bisiklet	Blog
		Kütüphanelerden Geçer (Dinleme Metni)	Şiir
		Kamyon (Serbest Okuma)	Gezi Yazısı

Ders kitabında yer alan metin türleri şiir, söyleşi, hikâye, mektup, biyografi, deneme, anı, fabl, masal, roman, tiyatro, makale, blog ve gezi yazısıdır. Kitapta yer alan metinlerin 14'ünün türü şiirdir. En sık kullanılan tür şiir olarak belirlenmiştir. Hikâye türünde 4; deneme, anı ve roman türünde 3; masal, makale, söyleşi, tiyatro ve roman türünde 2; biyografi, mektup, fabl, blog ve gezi yazısı türünde 1 metne yer verilmiştir.

7. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan halk edebiyatı ürün ve unsurları Kara Toprak (şiir), Anadolu'da Kilim Demek (deneme), Gelir Nevruz Bayramı (şiir), Acemi Güreşçi (tiyatro), Unutursun Mihriban'ım (şiir), Sahnede Canlanan Oyuncak: Kukla (söyleşi) metinlerinde yer almaktadır.

Tablo 3. 7. Sınıf Farsça Ders Kitabındaki Metinler ve Türleri

Bölüm	Ders	Metin Adı	Metin Türü
		Seni Anmak	Şiir
1. Bölüm: Yaratılışın Güzelliği	Birinci Ders	Yaratılışın Sesi	Şiir
	İkinci Ders	Babanın Nasihati	Hikâye
2. Bölüm: Çiçeklenme	Üçüncü Ders	Marifet Çeşmesi	Anı
		Kaçal	Hikâye
	Dördüncü Ders	Geleceği İnşa Eden Nesil	Söyleşi
		Edebiyatın Tüyü	Şiir
		Bahar Geldiğinde Açılmanın Güzelliği	Şiir
3. Bölüm: Yaşamın Sırrı	Altıncı Ders	Çiçek Açan Güzellik	Deneme
		Kalbimi Kime Vereyim?	Hikâye
	Yedinci Ders	İlim Yaşamaktır	Şiir
		Sekizinci Ders	Annenin Duası
4. Bölüm: İsimler ve Hatıralar	Dokuzuncu Ders	Yaşam Şu Anlardır	Söyleşi
		İsfahan Seyahatnamesi	Gezi Yazısı
	Onuncu Ders	İmamın Nasihati	Mektup
		Edebiyat Sınıfı	Hikâye
		Sedefteki İnci	Biyografi
	Hesaplı Yaşam	Biyografi	
	Devrimin Salih Çocuğu	Biyografi	
	Gül ve Bülbül	Şiir	

	On Birinci Ders	Ahit ve Söz	Biyografi
		İnsanlara Sevgi	Anı
		Cennet Davranışı	Anı
		Muhabbetin Sıcaklığı	Anı
5. Bölüm:	On İkinci Ders	İslam ve İran'ın Karşılıklı Hizmetleri	Makale
İslam ve		Kurtuluş	Şiir
İslami	On Üçüncü Ders	Güzel Örnek	Biyografi
Devrim		Lamba	Hikâye
	On Dördüncü Ders	İmam Humeyni	Biyografi
		İzin	Hikâye
	On Beşinci Ders	Farsçayı Neden Seviyorum?	Söyleşi
6. Bölüm:	On Altıncı Ders	Demir Adam ve Shaper	Hikâye
Dünya	On Yedinci Ders	Biz Yapabiliriz	Hikâye
Edebiyatı		Bilge Yaşlı Adam	Masal

7. sınıf Farsça ders kitabı “Yaratılışın Güzelliği, Çiçeklenme, Yaşamın Sırrı, İsimler ve Hatıralar, İslam ve İslami Devrim ve Dünya Edebiyatı olmak üzere 6 bölümden oluşmaktadır. Bölümlerin her biri kendi içerisinde numaralandırılarak bölümlerde yer almaktadır. Birinci bölümde 5 metin, İkinci bölümde 4, üçüncü bölümde 5, dördüncü bölümde 10, beşinci bölümde 9 ve altıncı bölümde 1 metin olmak üzere toplam 34 metin bulunmaktadır. Kitapta şiir, hikâye, anı söyleşi, deneme, makale, masal ve biyografi, gezi yazısı ve mektup türlerine yer verilmiştir. Bu metinlerin 9'u hikâyedir. Şiir türünde 7; biyografi türünde 6; söyleşi ve anı türünde 3; masal, mektup, gezi yazısı, deneme ve makale türünde ise 1 metin bulunmaktadır. 7. sınıf Farsça ders kitabında bulunan halk edebiyatı ürün ve unsurları Babanın Nasihati (hikâye), Edebiyatın Tüyü (şiir), Seni Anmak (şiir), Gül ve Bülbül (şiir), Kurtuluş (şiir), Bilge Yaşlı Adam (masal) metinlerinde yer almaktadır.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırmada Türkçe ve Farsça 7. sınıf ders kitaplarındaki metin türleri, halk edebiyatı ürün ve unsurları açısından karşılaştırılması amaçlanmıştır. Türkiye ve İran Ortadoğu’da yer alan ve coğrafi, tarihi, kültürel açıdan birbirine benzeyen iki ülkedir. Bu yakınlık eğitim ve öğretim sistemlerinde de kendini göstermektedir (Özlük, 2017). Bu duruma bağlı olarak eğitim ve öğretimde kullanılan ve temel araç olan ders kitaplarının içeriği de benzerliği sağlamaktadır.

Araştırmada ilk olarak kitaplarda kullanılan metin sayıları tespit edilmiştir. 7. sınıf Türkçe ders kitabında toplam 40 metne yer verilirken Farsça 7. sınıf ders kitabında 34 metin bulunmaktadır. 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki metin türlerinin çeşitliliğinin İran’da kullanılan ders kitabından daha fazla olduğu tespit edilmiştir. 7. sınıf Türkçe ders kitabında en çok kullanılan metin türü şiirken Farsça ders kitabında en çok kullanılan metin türünün hikâye olduğu görülmüştür. Her iki kitapta da şiir, hikâye, deneme, anı, söyleşi, makale, biyografi, mektup, masal, gezi yazısı ve anı türünde metinlere yer verilmiştir. 7. sınıf Türkçe ders kitabında tiyatro, roman, blog türünde metinler yer alırken 7. sınıf Farsça ders kitabında bu türlere rastlanmamıştır. Alan yazındaki ilgili araştırmalara bakıldığında farklı

araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Güleç ve Demirtaş'ın (2012) çalışmasında Türkiye ve Amerika ana dili ders kitapları üzerine karşılaştırmalı bir araştırma yürütülmüştür. Araştırma sonucunda iki kitap, içerik düzeni olarak da birbirinden farklılık göstermektedir. Amerika ders kitapları, tema, metin türleri ve bunları temsil eden metinler bakımından Türkçe ders kitaplarından daha zengin, çeşitli bir içeriğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Şentürk ve Aktaş'ın (2015) yaptığı çalışmada Türk Millî Eğitim Bakanlığı Yayınevi ile Romen Eğitim, Araştırma, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınevi'ne ait ortaokul 6, 7 ve 8. sınıf ana dili Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinde yer alan ulusal ve evrensel değerlerin dağılımını belirlemek ve bu açıdan iki ülke arasında bir kıyaslama yapmak amaçlanmaktadır. Ayrıca çalışmada Romanya ve Türkiye'de okutulan Türkçe ders kitaplarında özellikle ulusal değerlerin dağılımında benzerlik olduğu göze çarpmaktadır. Romanya'da okutulan 8. sınıf ders kitabının ulusal değer iletimi açısından etkili olmadığı, Türkiye'de ise incelenen metinlerin değer iletimi açısından dengeli bir görünüm arz etmediği ve titizlikle seçilmediği saptanmıştır. Shanhinpoor ve Bangir-Alpan'ın (2021) çalışmasında Türkiye ve İran'daki ders kitapları görsel öğeler, sayfa ve kapak tasarımları açısından incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre İran'daki ders kitaplarının görsel öğeleri Türkiye'deki ders kitaplarına göre içerikle daha uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Özlük'ün (2017) çalışmasında ise İran ve Türkiye'nin mevcut eğitim sistemlerinin amaçları karşılaştırılmaktadır. İran ve Türkiye'nin eğitim sistemlerine genel olarak bakıldığında yürütülen eğitim faaliyetlerinde benzerlik ve farklılıkların olduğu gözlerden kaçmadığı belirtilmiştir. Bu durum, iki ülkenin birçok ortak özelliğe sahip olmasından kaynaklandığı söylenmektedir. Genel olarak benzerliklerin coğrafi, kültürel, dini ve sosyal özelliklerle ilişkili olduğu; farklılıkların ise iki ülkenin siyasal rejimlerinden kaynaklandığı ifade edilmiştir. Son olarak Aşıkcan ve Yeganeh'in (2021) çalışmasında ise Türkiye ve İran ilköğretim ikinci sınıf ana dil eğitimi (Türkçe Farsça) kitaplarının tasarım açısından karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada metin tasarımı açısından Türkiye kitabının İran kitabına kıyasla daha başarılı bir şekilde tasarlandığı; sayfa tasarımı bakımından İran kitabının Türkiye kitabına göre biraz daha iyi bir şekilde tasarlandığı ve görsel tasarım, kapak tasarımı ve üretime yönelik dış yapı özellikleri yönünden her iki ülke kitabının benzer niteliklere sahip olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu araştırmalar, farklı açılardan Türkiye ve diğer ülkelerin eğitim materyallerini inceleyerek önemli karşılaştırmalar ve bulgular sunmaktadır. Araştırma sonuçları, Türkçe ve Farsça 7. sınıf ders kitaplarında kullanılan metin türlerinin sayısal ve çeşitlilik açısından önemli farklılıklar içerdiğini ortaya koymaktadır. Bulgular, 7. sınıf Türkçe ders kitabında toplam 40 metne yer verildiğini, buna karşılık Farsça 7. sınıf ders kitabında 34 metin bulunduğunu göstermektedir. Bu sayısal farklılık, iki dildeki eğitim sistemlerinin metin türlerine dair farklı yönlerini yansıtabilir.

Ayrıca, Türkçe ders kitabında metin türlerinin çeşitliliğinin İran'daki Farsça ders kitabına kıyasla daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu durum, Türkçe eğitiminde öğrencilere daha geniş bir metin yelpazesi sunulduğunun bir kanıtı olabilir. Özellikle, 7. sınıf Türkçe ders kitabında en çok kullanılan metin türünün şiir olduğu saptanmışken, Farsça ders kitabında en çok kullanılan metin türünün hikâye olduğu görülmüştür. Her iki ders kitabında da şiir, hikâye, deneme, anı, söyleşi, makale, biyografi, mektup, masal, gezi yazısı ve anı türlerinde metinlere yer verilmiştir. Bununla birlikte, 7. sınıf Türkçe ders kitabında tiyatro, roman, blog türünde metinlere rastlanırken, Farsça ders kitabında bu türlere yer verilmemiştir. Bu farklılık, iki dildeki eğitim sisteminin edebi türler ve formatlar konusundaki tercihlerini ve öğretimdeki hedeflenen kazanımları yansıtmaktadır. Örneğin,

Türkçe ders kitabının daha geniş bir edebi yelpaze sunarak öğrencilere farklı türlerdeki eserleri tanıtmaya yönelik bir yaklaşım benimsediği söylenebilir. Araştırmada elde edilen bir diğer bulgu ise ders kitaplarında yer alan halk edebiyatı ürünlerinin ders kitaplarında ne kadar yer verildiğine dair tespit edilen bulgulardır. 7.sınıf Türkçe ders kitabında bulunan halk edebiyatı ürün ve unsurları Kara Toprak (şiir), Anadolu'da Kilim Demek (deneme), Gelir Nevruz Bayramı (şiir), Acemi Güreşçi (tiyatro), Unutursun Mihriban'ım (şiir), Sahnede Canlanan Oyuncak: Kukla (söyleşi) metinlerinde yer almaktadır. Bu eserler, geniş bir halk edebiyatı yelpazesini temsil ederken, aynı zamanda öğrencilere farklı türlerdeki eserleri tanıma ve anlama fırsatı sunmaktadır. "Kara Toprak" şiiri, Anadolu'nun toprakla olan bağına lirik bir dille yansıtılarak öğrencilere kültürel bir derinlik kazandırmaktadır. "Anadolu'da Kilim Demek" denemesi, geleneksel el sanatlarının önemini vurgulayarak öğrencilere kültürel mirasın korunması ve değerinin anlaşılması konusunda önemli bir bakış açısı sunmaktadır. "Gelir Nevruz Bayramı" şiiri, öğrencilere geleneksel bayram kutlamalarının önemini anlatarak kültürel değerleri aktarmaktadır. "Acemi Güreşçi" tiyatrosu, halk kültüründe popüler olan güreş geleneğini öğrencilere eğlenceli bir şekilde sunmaktadır. "Unutursun Mihriban'ım" şiiri, duygusal bir temayı işleyerek öğrencilere halk edebiyatının içindeki insan ilişkilerini anlamalarına katkıda bulunmaktadır. "Sahnede Canlanan Oyuncak: Kukla" söyleşi, geleneksel halk eğlencesi olan kuklanın kültürel önemini vurgulayarak öğrencilere eğitici bir içerik sunmaktadır. Bu bağlamda, 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki halk edebiyatı unsurları, öğrencilere sadece dilbilgisi ve yazma becerilerini değil, aynı zamanda kültürel mirasın önemini ve çeşitliliğini anlama fırsatı sunmaktadır. Halk edebiyatının çeşitli yönlerinin ders kitapları aracılığıyla öğrencilere ulaştırılması, kültürel bağlamda zengin bir öğrenme deneyimi sağlayarak dil eğitimini daha anlamlı kılabilir. Araştırmanın bir diğer önemli boyutu, Farsça 7. sınıf ders kitabındaki halk edebiyatı ürünleri ve unsurlarının değerlendirilmesidir. Bu analiz, Fars dilindeki eğitim materyallerinde halk edebiyatına ne kadar vurgu yapıldığını ve öğrencilere bu kültürel zenginliği nasıl aktardığını anlamamıza katkıda bulunmaktadır. Farsça 7. sınıf ders kitabında yer alan halk edebiyatı unsurları arasında öne çıkan metinler arasında "Babanın Nasihati" (hikâye), "Edebiyatın Tüyü" (şiir), "Seni Anmak" (şiir), "Gül ve Bülbül" (şiir), "Kurtuluş" (şiir) ve "Bilge Yaşlı Adam" (masal) bulunmaktadır. Bu eserler, çeşitli halk edebiyatı türlerini içererek öğrencilere farklı yazın formları ve kültürel değerler hakkında geniş bir bakış açısı sunmaktadır. "Babanın Nasihati" hikâyesi, yaşam öğütleri ve ahlaki değerleri içeren bir formda halk edebiyatını öğrencilere aktarabilir. "Edebiyatın Tüyü" şiiri, edebiyatın inceliklerini ve güzelliklerini öne çıkararak öğrencilere estetik bir deneyim sunabilir. "Seni Anmak" şiiri, duygusal bir temayı işleyerek öğrencilere Farsça halk edebiyatının içindeki insan duygularını anlamalarına katkıda bulunabilir. "Gül ve Bülbül" şiiri, geleneksel motifleri ve sembolleri kullanarak öğrencilere zengin bir kültürel miras sunabilir. "Kurtuluş" şiiri, milli ve tarihi temalara odaklanarak öğrencilere Farsça edebiyatının toplumsal yönlerini anlatma fırsatı verebilir. "Bilge Yaşlı Adam" masalı, öğrencilere ahlaki dersler ve öğretiler içeren geleneksel masal anlatımını sunarak halk edebiyatının eğitici yönünü vurgulayabilir. Bu bağlamda, Farsça 7. sınıf ders kitabındaki halk edebiyatı unsurları, öğrencilere sadece dil becerilerini değil, aynı zamanda İran kültürünün zengin ve çeşitli yönlerini anlamalarına da katkıda bulunmaktadır. Halk edebiyatının çeşitli yönlerinin ders kitapları aracılığıyla öğrencilere ulaştırılması, dil öğrenimi sürecini zenginleştirerek kültürel bağlamda anlamlandırılmasını sağlayabilir. Bu da dil eğitiminin daha kapsamlı ve derinlemesine bir deneyim haline gelmesine olanak tanır. Sonuç olarak, bu bulgular, Türkiye ve İran'daki 7. sınıf ders kitaplarının içeriğindeki

farklılıkları ve benzerlikleri vurgulayarak, her iki ülkenin eğitim sistemlerindeki kültürel, dil bilimsel ve edebî öncelikleri anlamaya katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akyol, H. & Kuralbayeva, A. (2021). Kazakistan ve Türkiye'deki 1. sınıf ana dil öğretim ders kitaplarının karşılaştırılması. *Bilgi* (97), 109-136. <https://doi.org/10.12995/Bilgi.9705>
- Arslan, P. (2018). İran eğitim sistemi: amaç yapı ve süreç bakımından Türkiye ile karşılaştırılması. *Route Educational and Social Science Journal*, 5(11), 49-65.
- Aslan, E. (2021). *Türk Halk Edebiyatı*. Pegem Akademi: Ankara.
- Aşıkcan, M., & Yeganeh, E. (2021). Türkiye ve İran ikinci sınıf ana dil ders kitaplarının tasarım açısından karşılaştırılması. *Sosyolojik Düşün*, 6(2), 175-203. <https://doi.org/10.37991/sosdus.1035775>
- Bars, M. E. (2017). Kültürel değerlerin aktarımında halk edebiyatı ürünlerinden yararlanma. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 217-228.
- Çitfçi, Ö., Çeçen, M. A. & Melanlıoğlu, D. (2007). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(22), 206-219.
- Çobanoğlu, Ö. (2018). *Halk edebiyatına giriş I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. E-ISBN 978-975-06-2399-8.
- Erdal, N. (2023). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu Türkçe 7 ders kitabı*. Ankara: Dörtel Yayıncılık.
- Güleç, İ., & Demirtaş, T. (2013). A comparative study on 8. class native language textbooks: the case of Turkey and USA. *Sakarya University Journal of Education*, 2(1), 74-91. <https://doi.org/10.19126/suje.08619>
- MEB. (2019). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı (1-8. Sınıflar)*. Ankara: MEB
- Okur, A. (2020). Türkçe ders kitaplarında metinlerin türsel özellikleri. Ed. Hakan Ülper. *Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeleri*. (5. Bs). Ankara: Pegem Akademi.
- Özlük, D. (2017). İran ve Türkiye eğitim sistemlerinin amaçlarının karşılaştırmalı analizi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 729-757.
- Pingel, F. (2004). *Ders kitaplarını araştırma ve düzeltme rehberi*. Çev. Nurettin Elhüseyni. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Anı Yayıncılık: Ankara
- Shahinpoor, S. & Bangir-Alpan, G. (2021). Türkiye ve İran'daki ders kitaplarının görsel tasarım ilkeleri bakımından incelenmesi: görsel öge, sayfa ve kapak tasarımları. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8, 255-280.
- Yalınkılıç, K. (2020). Bir öğretim aracı olarak ders kitabı. Ed. Hakan Ülper. *Türkçe Ders Kitabı Çözümlemeleri*. (5. Bs). Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.